

спрямоване на розв'язання всіх конфліктів у суспільстві ненасильницькими методами, на послаблення в цих процесах ролі сваволі та хаотичності. Право слугує засобом утвердження в суспільстві всезагального стійкого порядку. Сенс права полягає у недопущенні «права сили» і заміни його на «силу права». Право є ефективним засобом самореалізації, самотворення людини в історичних масштабах. Причина цінності права як інструменту полягає також у тому, що воно регулює соціальні відносини за допомогою чітко визначених норм. Право виявляється в цьому контексті ціннішим, ніж мораль, оскільки його норми, на відміну від моральних, спираються не лише на внутрішнє переконання людини та громадську думку, а й на примус (чи загрозу примусу), зокрема й фізичний, що виявляється вагомим чинником. Водночас право забезпечує дієвість основних моральних норм, надаючи їм статусу таких норм, які захищає держава.

Аксіологію права можна тлумачити як складову праксеології права, адже дослідження в галузі правової праксеології мають ураховувати цілі правової діяльності та їх зв'язок із правовими цінностями. Правові цінності перевіряються й удосконалюються під час правової діяльності. Практика права є складовою антропології права, аксіологія права є складовою останньої.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гусарев С. Д. Юридична діяльність: методологічні та теоретичні аспекти / С. Д. Гусарев. – Київ : Знання, 2005. – 375 с.

Білецька Неллі Іванівна,
аспірант кафедри юридичної
психології Національної академії
внутрішніх справ

САМОРЕГУЛЯЦІЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ПРИДАТНОСТІ ДО ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У психології дослідження проблеми саморегуляції людини здійснюють, передусім, у контексті її особистісного становлення як суб'єкта діяльності. Про важливість вивчення цього питання під час аналізу засад підготовки до правоохоронної діяльності

зазначали такі вчені, як Д. О. Александров, В. Г. Андросюк, Л. І. Казміренко, В. О. Коновалова, О. М. Корнєв, О. М. Костенко, М. В. Костицький, О. І. Кудерміна, В. С. Медведєв, О. П. Хохліна, О. К. Черновський, В. Ю. Шепітько та ін.

Правоохоронна діяльність належить до тих видів діяльності, що визначаються, насамперед, системою взаємозв'язків «людина–людина». Зміст такої діяльності зумовлений багатоваріантністю професійних завдань та їх значною інтелектуальною та емоційною насиченістю. Правоохоронна діяльність належить до професій, що передбачають виконання службових завдань у напружених, екстремальних, стресогенних умовах. Здійснення правоохоронної діяльності вимагає від суб'єкта мобілізації всіх здатностей особистості, які визначені вимогами професії.

Із цього приводу О. П. Хохліна вважає, що професійна підготовка правоохоронця передбачає засвоєння професійних знань, умінь, навичок, а також професійної діяльності та її психологічних складових в особистісному контексті – становлення особистості як саморегульованого системного утворення, що складається із соціально значущих психічних властивостей, які забезпечують вибірковість відношень і регуляцію поведінки людини як поведінки суб'єкта активності. Саморегуляцію тлумачать як ознаку повноти характеристики особистості, а зрілість особистості виявляється у свідомому керуванні своєю поведінкою. Особистість – це суб'єкт, і саме тому вона здатна до саморегуляції, спроможна «дати собі раду» щодо актуальних, найближчих потенційних дій, дій на життєву перспективу та стосовно саморозвитку [1]. Саморегуляцію слід трактувати як систему психічного самовпливу особистості з метою свідомого управління власними психічними станами відповідно до вимог ситуації та доцільності [2].

Сутність здатності до саморегуляції особистості правоохоронця конкретизується у придатності до правоохоронної діяльності. На думку О. П. Хохліної, найважливішим чинником придатності до правоохоронної діяльності є нервова-психічна (емоційна) стійкість суб'єкта, що передбачає: 1) стресостійкість, яку визначено як необхідний ступінь адаптації до впливу екстремальних факторів середовища та професійної діяльності, як стан фізичного, емоційного і психічного протистояння виснаженню, спричиненого тривалим

перебуванням в емоційно напружених ситуаціях, як здатність організму зберігати нормальну працездатність; 2) високий рівень самоконтролю за емоціями й поведінкою; 3) працездатність у критичних, що спричиняють фрустрацію, ситуаціях; 4) адаптивні властивості нервової системи (сила, рухливість, чутливість, активність, урівноваженість, динамічність, лабільність, пластичність нервових процесів), які дають змогу на належному рівні зберігати працездатність у стані стомлення, здатність адекватно реагувати на різні події [3]. Підвищення стресостійкості передбачає також формування власне здатності до саморегуляції, що має важливе значення для успішності правоохоронної діяльності.

Дослідниця В. О. Коновалова зазначає, що дослідження психологічного аспекту правоохоронної діяльності дає змогу виокремити професійно необхідні психічні властивості осіб, які беруть участь у цій роботі. Серед них вона визначає творче мислення, комунікабельність, волюві якості, організаторські здібності, здатність протистояти негативним емоціям. Тому особистості правоохоронця, вважає автор, мають бути притаманні такі риси: а) толерантність – стійкість до несприятливих чинників, знижена чутливість до їх впливів; б) знижений рівень тривожності; 3) емоційна стійкість тощо [4].

Таким чином, можна констатувати, що здатність до саморегуляції – найважливіша ознака характеристики особистості, критерій її сформованості та зрілості, основа професійного становлення суб'єкта правоохоронної діяльності. Здатність до саморегуляції особистості є підґрунтям для успішності діяльності, передумовою придатності до правоохоронної діяльності. Вивчення ж проблеми придатності до правоохоронної діяльності надає можливість не лише повніше осягнути її сутність, а й визначити теоретичні засади спеціального теоретико-емпіричного дослідження проблеми здатності до саморегуляції в контексті особистісного становлення правоохоронця-професіонала.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Хохліна О. П. Методологічні й теоретичні основи психології : навч. посіб. / О. П. Хохліна. – Київ : НАВС, 2014. – 232 с.

2. Хохліна О. П. До проблеми суті саморегуляції особистості / О. П. Хохліна // Перспективи втілення демократичних цінностей та реалізації прав людини в Україні : матеріали підсумк. наук.-теорет. конф. (Київ, 24 квіт. 2013 р.). – Київ : Алерта, 2013. – С. 290–292.

3. Хохліна О. П. До проблеми збереження психологічного здоров'я у професійній діяльності юриста (на прикладі правоохоронної діяльності) / О. П. Хохліна, О. Г. Стрижак // Актуальні проблеми сучасної психології та педагогіки в діяльності ВНЗ МВС України : матеріали наук.-практ. конф. (Харків, 16 квіт. 2015 р.) – Харків : ХНУВС, 2015. – С. 21–23.

4. Коновалова В. О. Юридична психологія : підручник. – 2-ге вид., переробл. і допов. / В. О. Коновалова, В. Ю. Шепітько. – Харків : Право, 2008. – 240 с.

Боднарук Микола Іванович, завідувач кафедри приватного права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, доктор юридичних наук, доцент

АКСІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ: ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Взаємодопомога як загальноонтологічний феномен притаманна чи не всім живим організмам, які є елементами біосфери нашої планети та в яких безпосередньо наявний певний рівень інтелекту. Це явище виявляється у тваринному світі здебільшого на рефлексорному, інстинктивному рівні, водночас, синтезуючою ознакою безпосередніх виявів взаємодопомоги є певний ступінь спорідненості в середовищі представників фауни. Цікавим із наукового погляду є той факт, що зазначений феномен насправді не виявляється на рівні міжвидової комунікації та навіть серед представників різних груп тварин, які належать до одного виду. Він притаманний середовищу представників однієї групи тварин.

На нашу думку, саме людині властивий специфічний, відмінний від тваринного, феномен взаємовиручки, взаємодопомоги, який виявляється в соціальному середовищі